



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko

Obszar specjalnej ochrony siedlisk Ostoja na Zatoce Pomorskiej PLH990002

Wykonano w ramach projektu projektu nr POIS.05.03.00-00-280/10 pn. „Projekty planów ochrony 5 ostoi Natura 2000 wyznaczonych na obszarach morskich w województwie zachodniopomorskim”, a współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 5.3, V osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, na mocy umowy nr: OW/5120/12/11 między Urzędem Morskim w Szczecinie a firmą ECO-EXPERT sp.j.

Obszar „Ostoja na Zatoce Pomorskiej” zaklasyfikowany jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Decyzją 2010/44/UE Komisji Europejskiej z dnia 22 grudnia 2009 r. (*Dz. Urz. Unii Europejskiej LL 30/120 z 2 lutego 2010*) jako SOO Natura 2000 w został utworzony w 2009 roku przez Komisję Europejską na mocy Decyzji 2009/93/WE Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. (*Dz. Urz. Unii Europejskiej L 43/63 z dnia 13 lutego 2009*)

Obszar ostoi ma powierzchnię 311 877.3 ha. Północną granicę Zatoki stanowi linia wytyczona od przylądka Arkona (wyspy Rugia) do latarni morskiej Gąski (ok.20 km na wschód od Kołobrzegu), która oddziela ją od wód Basenu Bornholmskiego. Granica ma charakter umowny, a przy wydzieleniu obszaru brano pod uwagę ujście rzeki Odry, w obrębie której ma miejsce transformacja wód rzecznych i gdzie zachodzą intensywnie procesy rozpraszania zanieczyszczeń znośzonych z dorzecza Odry.



Wg SDF, chronionym siedliskiem przyrodniczym są piaszczyste ławice podmorskie, które zajmują 25% obszaru Ostoi.



oraz 2 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.



- Parposz *Alosa fallax*



- Morświn *Phocoena phocoena*

Analiza dotychczasowej wiedzy

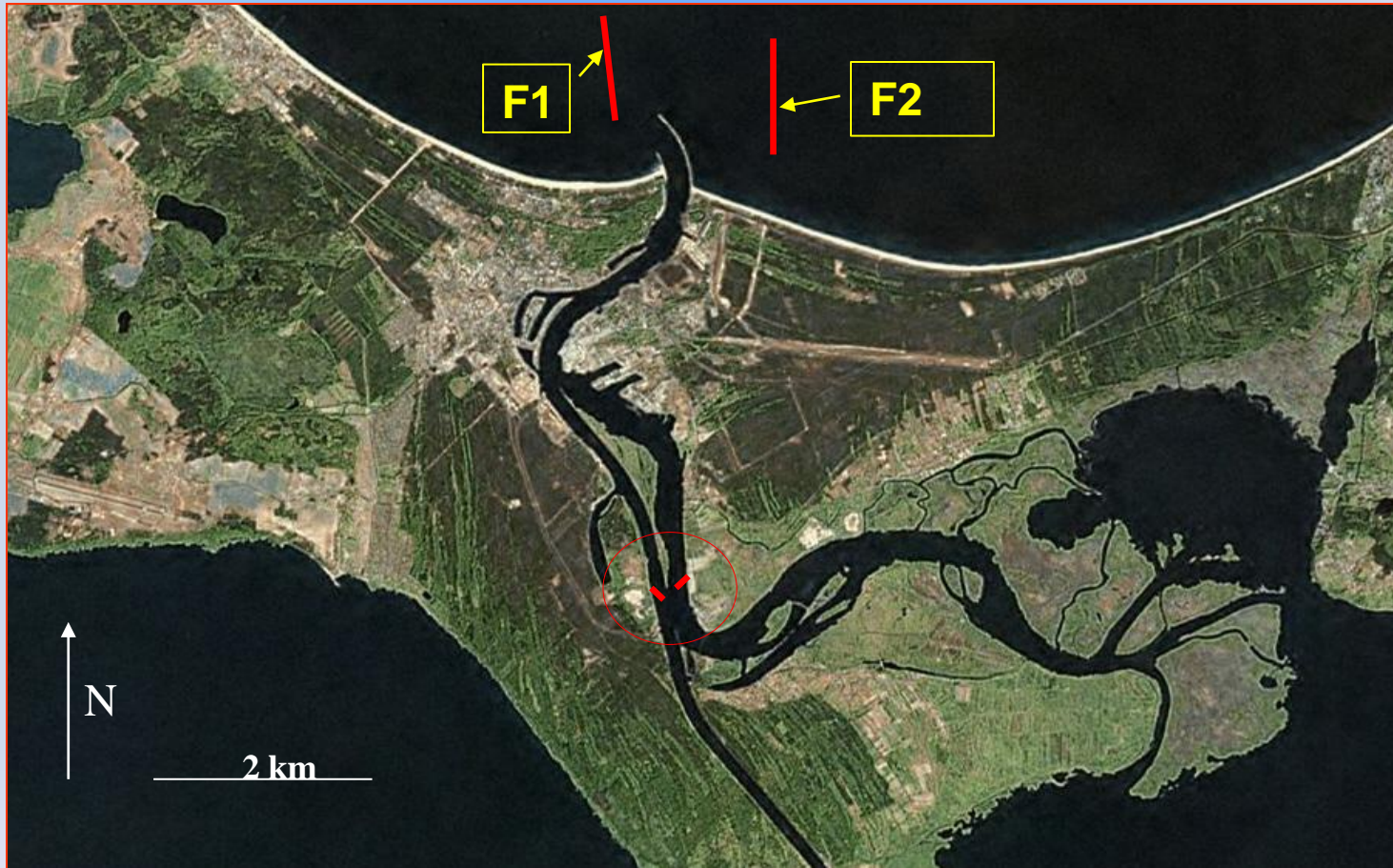
Siedliska - Hagmeier (1930), Żmudziński (1982), Masłowski (2006), Zettlera i Gosselcka (2006) i Glockzina i Zettlera (2008), Kramarska (1998), Błaszczyski i inni (1990).

Awifauna - przedstawiona na prezentacji dotyczącej obszaru OSO Natura 2000 „Zatoka Pomorska”

Ichtiofauna - Jasnowski i inni 1996, Witkowski i inni 1999, Witkowski 2010, Thiel i inni 2009, Kuszewski i inni 1995, Jokiel 1963, Bartel 1993, Bartel i inni 1993. Ponadto historyczne szacunki populacji minoga rzeczno-jeziernego na dzisiejszym obszarze Polski w okresie 1649-1939 opublikował Thiel (2005). W celu uzyskania dokładniejszych możliwie aktualnych danych przeanalizowano szczegółowe opracowania z inwentaryzacji gmin: Dziwnów, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Świnoujście, Wolin - udostępnione przez RDOŚ w Szczecinie.

Ssaki morskie - Kokko i inni (1999), (Ropelewski 1959), (Kuklik i inni 2004). Dane SMIOUG i WWF Polska, (Kuklik, i inni, 2005). Wyniki badań monitoringowych dotyczących ssaków morskich prezentowane na stronie internetowej Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego, (Wiemann i inni 2010), (Skóra i inni 1988, Skóra 1991, Skóra 2003)

Metodyka badań i wyniki



Jako podstawę oceny powyższego wpływu zastosowano wyniki odłowów kontrolnych wykonanych przy zastosowaniu ciągnionego sprzętu połowowego.

Do tego celu wykorzystano również zestaw trałowy WD 19/14 zaprojektowanego przez SBM w Ińsku

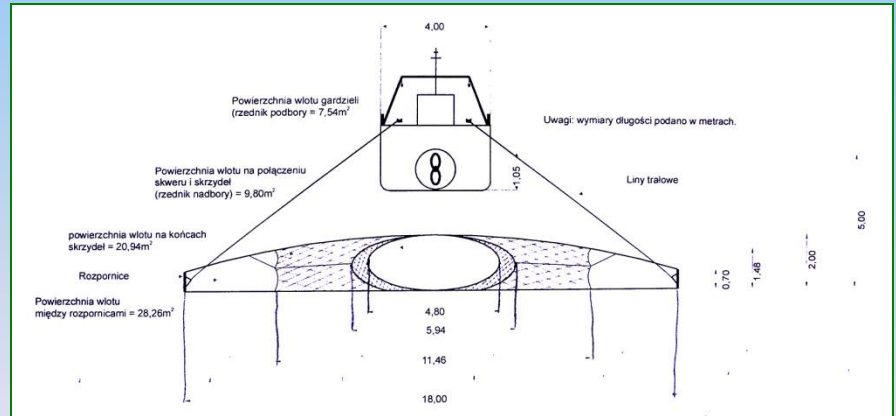
Przy pomocy tego przeprowadzono po trzy zaciągi wzdłuż trzech uprzednio wyznaczonych transektów :

- ok. 100-200 m na zachód od istniejącego falochronu wschodniego od 53°55,55N; 14°16,20E do 53°56,53N; 14°16,10E,
- między istniejącym a nowoprojektowanym falochronem (przyszły basen) od 53°55,31N; 14°17,44E do 53°56,15N; 14°17,45E,
- ok. 200 - 300 m na wschód od nowego falochronu od 53°55,21N; 14°18,25E do 53°56,09N; 14°18,24E.

Każdy zaciąg prowadzono na odcinku 1000 m w strefach pokazanych z wydajnością połowową 30160 m³/h na głębokościach 3,5-11 m.

Materiał pochodzący z każdego odłowu był przenoszony do oznakowanych pojemników z lodem w celu transportu do laboratorium, gdzie poddawano go dalszym analizom.

Analiza w laboratorium polegała na oznaczaniu przynależności gatunkowej, a następnie na wykonaniu pomiarów i operacji służących opisowi cech morfometrycznych i wieku złowionych osobników. Po wykonaniu powyższych analiz cały materiał został zabezpieczony (głębokie mrożenie) na wypadek potencjalnie koniecznych rozszerzeń porównawczych badań laboratoryjnych.



Badania te polegały na czterokrotnej kontroli efektów dobowej ekspozycji narzędzia stawnego. Narzędziem połowu wykorzystywanym do tego celu były 100 metrowe odcinki wontonu o wysokości 3 m. Konstrukcja wontonu przewidywała występowanie równych sekcji jadra o zróżnicowanej selektywności uzyskanej poprzez zastosowanie oczek o długości boku: 18; 24; 30; 35; 45; 55; 65 mm.

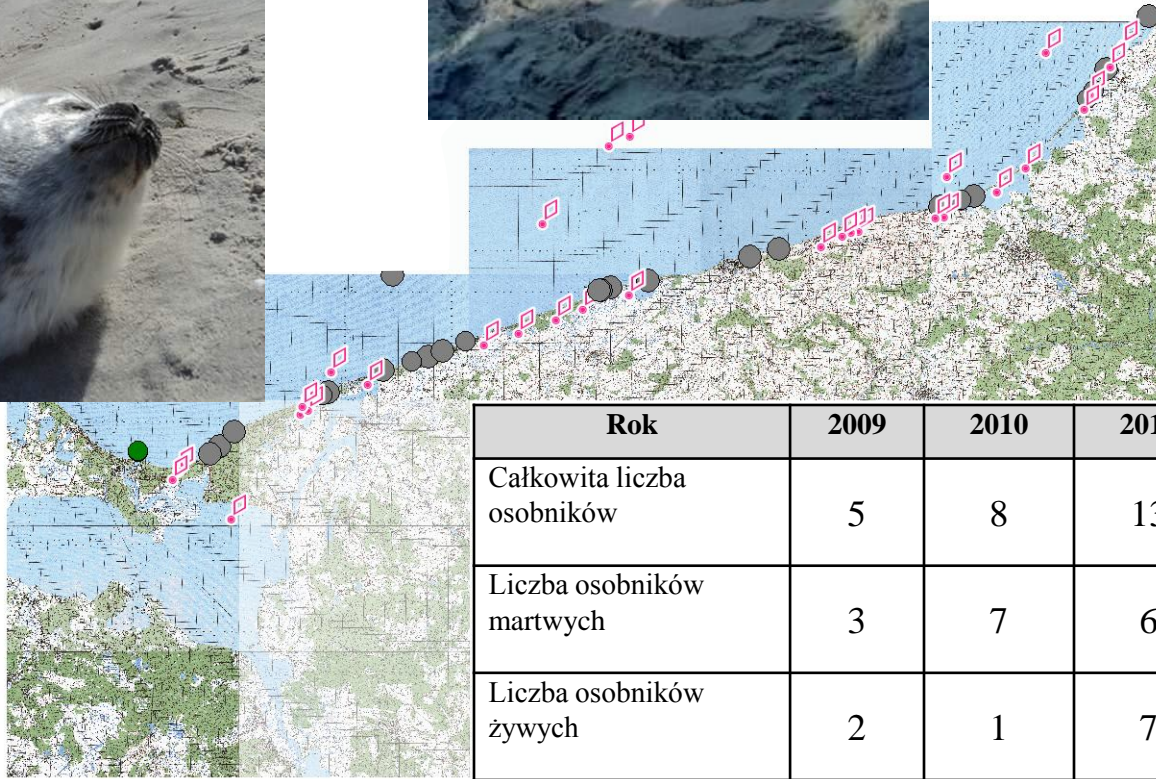
Materiał pochodzący z każdego odłowu był przenoszony do oznakowanych pojemników z lodem w celu transportu do laboratorium, gdzie poddawano go dalszym analizom.

Analiza w laboratorium polegała na oznaczaniu przynależności gatunkowej, a następnie na wykonaniu pomiarów i operacji służących opisowi cech morfometrycznych i wieku złowionych osobników. Po wykonaniu powyższych analiz cały materiał został zabezpieczony (głębokie mrożenie) na wypadek potencjalnie koniecznych rozszerzeń porównawczych badań laboratoryjnych.



Badania występowania fok oparto o analizę danych dotyczących obserwacji tego gatunku na obszarach naturalnych. Podstawą oceny stanu liczebnościowej populacji były wyniki prac monitoringowych realizowanych przez zespół badawczy Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego. Wyniki publikowane na stronie internetowej częściowo pochodzące od członków własnego zespołu wzbogacono o wyniki wywiadów środowiskowych prowadzonych wśród rybaków, wędkarzy, turystów itp. Okres badawczy obejmował lata 2009-2012. W przypadku morświna obecnie jedynym możliwym do zastosowania sposobem oceny stanu jego populacji w wodach Zatoki Pomorskiej są wyniki obserwacji rejestrowanych przez Stację Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego na Helu w latach 1990-2009 (Pawliczka 2009).

Obserwacje foki szarej w SSO Ostoja na Zatoce Pomorskiej w latach 2009-2012



Rok	2009	2010	2011	2012
Całkowita liczba osobników	5	8	13	15
Liczba osobników martwych	3	7	6	12
Liczba osobników żywych	2	1	7	3

Morświn (*Phocoena phocoena*)

Wyniki obserwacji rejestrowanych przez Stację Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego na Helu w latach **13 osobników martwych wyrzuconych na brzeg**, i **10 w przyłowie oraz zaledwie 2 obserwowanych żywych** W latach 2007-2011 na obszarze Natura 2000 w dwóch sektorach rybackich w rejonie **Mielna oraz Niechorza stwierdzono około 20 osobników martwych** wyrzuconych na brzeg. W ramach projektu SAMBAH u wybrzeży niemieckiej strefy Bałtyku i Morza Północnego w roku 2011 wykonano 760 obserwacji morświna. Na obszarze przylegającym do Zatoki Pomorskiej od strony zachodniej w tym roku stwierdzono obecność **4 morświnów** a na północ w pobliżu Rugii 15 osobników. W Polskiej strefie Bałtyku w tym roku stwierdzono obecność **43 martwych morświnów z czego 18 znaleziono w sieciach rybackich**. Po stronie niemieckiej analogiczne wyniki kształtowały się na poziomie 40 martwych osobników w tym 5 pochodzących z sieci rybackich.



Siedlisko 1110

Piaszczyste ławice podmorskie trwale przykryte wodą o niewielkiej głębokości

Rozmieszczenie i zasoby

Siedlisko 1110 „Ławica Odrzana” (Odrzańska) znajduje się w centralnej części Zatoki Pomorskiej, stanowiąc piaszczystą, sublitoralną płyciznę wyznaczaną izobatą 10 m. Jej średnia głębokość wynosi 7-8 m, w najpłytszym miejscu sięgając ok. 5 m poniżej lustra wody. Długość ławicy osiąga ok. 35 km, jej szerokość mierzona od zachodniego do wschodniego krańca liczy ok. 25 km. W obrębie polskiej strefy ekonomicznej znajduje się fragment tego obszaru, wynoszący 12 792 ha. Siedlisko zlokalizowane jest w północno-zachodniej części ostoi siedliskowej PLH990002 oraz ostoi ptasiej PLB990003.

Istniejące i potencjalne zagrożenia

Zagrożenie	Opis zagrożenia
Intensywna eksploatacja rybacka	Presja połowowa rybołówstwa biernego, połowów siecią, rybołówstwa czynnego. Brak skutecznych mechanizmów skłaniających do pełnego raportowania złowień i obserwacji ssaków morskich przez rybaków.
Transport i szlaki komunikacyjne	Konserwacja, zwiększanie drożności i przepustowości wodnych szlaków komunikacyjnych dla transportu morskiego powoduje wielkowymiarowe przekształcenia dna oddziałujące niekorzystnie : na naturalną strukturę osadów, jakość wód poprzez spadki przezroczystości, uwalnianie substancji zakumulowanych w sedymentach, oraz tworzenie składowisk urobku, emisja hałasu w trakcie budowy. Wzrost hałasu powodowany zwiększonym ruchem transportu morskiego.
Nadmierny ruch turystyczny	Silna presja na siedlisk w strefie brzegowej utrudniająca bądź uniemożliwiająca możliwość odpoczynku na lądzie. Obniżenie przydatności uchyłków siedlisk potencjalnie spełniających warunki dla trwałego występowania gatunku. Turystyka motorowodna jest związana z ryzykiem zanieczyszczeń ropopochodnymi oraz emisją hałasu. Zwłaszcza ten ostatni czynnik może stanowić poważne zagrożenie barierowe dla wrażliwych na bodźce słuchowe walenie.

Monitoring w ostoi

Siedliska gatunków bezkręgowców wytypowane do monitoringu	Uzasadnienie	Częstotliwość monitoringu
(Minóg rzeczny)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II, IV Konwencja Berneńska – Załącznik II ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC Czerwona Lista Minogów i RYB (2009) – CR (dla dorzecza Odry) Polska Czerwona Księga Zwierząt (2001) – EN	Corocznie
(Minóg morski)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II Konwencja Berneńska – Załącznik II ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC Czerwona Lista Minogów i RYB (2009) – CR (dla dorzecza Odry) Polska Czerwona Księga Zwierząt (2001) – EN	Corocznie
(Parposz)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II, V ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC Czerwona Lista Minogów i RYB (2009) – CR (dla dorzecza Odry) Polska Czerwona Księga Zwierząt (2001) – CR	Corocznie
(Aloza)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II, V Konwencja Berneńska – Załącznik III ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC Polska Czerwona Księga Zwierząt (2001) – NT	Corocznie
(Ciosa)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II, V Konwencja Berneńska – Załącznik III ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC Czerwona Lista Zwierząt Zagrożonych w Polsce (2002) - NT Czerwona Lista Minogów i RYB (2009) – VU Polska Czerwona Księga Zwierząt (2001) – NT	Corocznie
(Łosoś)	Dyrektywa Siedliskowa - Załącznik II, V Konwencja Berneńska – Załącznik III	W/g przewodników metodycznych, zalecane jest prowadzenie monitoringu w trakcie wędrówek

Monitoring w ostoi

Gatunek	Metoda inwentaryzacji
Morświn	Monitoring oparty o istniejący system rejestracji obecności osobników tego gatunku na całym polskim wybrzeżu. Inwentaryzacja metodycznie zgodna z zaleceniami wypracowanymi w ramach realizacji projektu „Wsparcie restytucji i ochrony ssaków bałtyckich w Polsce” (WWF Polska) i wyniki projektu SAMBAH
Foka szara	Monitoring oparty o istniejący system rejestracji obecności osobników tego gatunku na całym polskim wybrzeżu. Inwentaryzacja metodycznie zgodna z zaleceniami wypracowanymi w ramach realizacji projektu „Wsparcie restytucji i ochrony ssaków bałtyckich w Polsce” (WWF Polska)





Zespół autorski w składzie:

Maciej Jarzemski, Przemysław Śmietana, Marcin Wilhelm, Dariusz Wysocki

DZIEKUJE ZA UWAGĘ